

Pestprotocol Obadja en Eliëzerschool

Auteurs: werkgroep Sociale Veiligheid

Inhoud

- 1 Verantwoording**
- 2 Achtergrondinformatie**
 - 2.1 Wat verstaan wij onder pesten?**
 - 2.2 Wat zijn de gevolgen van pesten?**
 - 2.3 De verschillende rollen in een groep**
 - 2.4 Signaleren**
- 3 Wat de school doet om pesten te voorkomen**
- 4 Wat de school doet als er gepest wordt**
- 5 Ouderbetrokkenheid**
- 6 Achtergrondinformatie**
- 7 Bijlagen**
 - 7.1 Pesten herkennen in jouw klas**
 - 7.2 Signaalkaart Pesten**
 - 7.3 Analyseformulier 'pesten in kaart brengen'**

Sociaal veilig klimaat op school bestaat uit een **positieve groepsvorming**, waarbij we op die manier mede willen voorkomen dat er gepest wordt. Dit is een hoog doel, waarvan we weten dat het **pesten** niet uit te bannen is uit de samenleving. Daarom willen we niet alleen kijken naar **preventie**, maar ook nadenken over wat te doen als er toch gepest wordt.

1 Verantwoording

De reden waarom we hieraan werken

1. Als **reformatorische speciaal onderwijsschool** willen we **alle kinderen** een **veilige plek bieden** in de groep. Dit moet gestalte krijgen vanuit onze **identiteit** die gestoeld is op een **Bijbelse visie**. Dit houdt in dat de Heere ons geboden heeft God lief te hebben boven alles en onze naaste als onszelf.
2. Dit pestprotocol heeft als doel om **alle kinderen zich bij ons op school veilig** te laten voelen, zodat zij zich **optimaal** kunnen **ontwikkelen**. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen, stellen we alle kinderen in de gelegenheid om **met plezier naar school** te gaan.
3. Daarnaast stelt **de overheid** dat scholen expliciet verantwoordelijk zijn voor een **sociaal veilig klimaat**, waarbij ook het **pesten tegengegaan** moet worden. (Dit pestprotocol is een onderdeel van het veiligheidsplan.)
4. **Als team** steken we in op het creëren van een **positief groepsklimaat**, waarin we pesten zoveel mogelijk willen uitsluiten. Als er toch gepest wordt willen we daar op een adequate manier mee omgaan.

Dit pestprotocol is een middel om de volgende doelstellingen te bereiken:

- Het voorkomen van pestgedrag (preventief)
- Het signaleren van pestgedrag
- Het remediëren van pestgedrag (curatief)
- De samenwerking tussen ouders en school om pestgedrag te voorkomen en te remediëren

2 Achtergrondinformatie

2.1 Wat verstaan wij onder pesten

De meest gehanteerde definitie van pesten is die van de Zweedse psycholoog en pestdeskundige Dan Olweus: 'Iemand wordt gepest wanneer hij of zij herhaaldelijk en langdurig wordt blootgesteld aan negatieve handelingen door één of meer personen'. (Olweus, 1992). Van Stigt voegt hieraan toe dat er meestal sprake is van een bepaalde groepscontext waarin het pesten plaatsvindt.

(Stigt, van, 2014, p. 15-17)

Een meer recente definitie is die van Salmivalli (2010): 'Pesten is een subtype van agressief gedrag, waarbij één of meerdere individuen bij herhaling een betrekkelijk machteloze ander aanvalt (aanvallen), vernedert (vernederen) en/of buitensluit (buitensluiten).'

Volgens Salmivalli en Peets (2009) zijn er drie basale kenmerken van pesten. Ten eerste heeft de dader de bedoeling iemand leed te berokkenen (intentie). Ten tweede vindt het pesten herhaaldelijk en over een langere periode plaats (herhaling over tijd). Ten derde is er een verschil in macht tussen dader en slachtoffer (machtsverschil).

Het is belangrijk om het onderscheid tussen pesten en plagen goed helder te hebben. Ook voor kinderen is het verschil niet altijd duidelijk.

De verschillen tussen plagen en pesten in schema:

Plagen	Pesten
Iedereen is gelijkwaardig	Er is machtsverschil
Wie tegen wie verschild steeds; eerst doet/zegt de één iets en vervolgens de ander	Het is steeds dezelfde die door anderen als doelwit wordt uitgekozen
Eén tegen één	Een groepje tegen één
Iedereen heeft lol	Eén of een paar personen hebben lol; één in ieder geval niet
Het is als grapje bedoeld	Het is een bewuste, negatief gerichte actie tegen de ander
Je kunt het zeggen als je het niet leuk meer vindt en dan stopt het	Het is lastig te stoppen

(Henderson , 2013, pp. 16, 17)

Digitaal pesten

Gepest worden is alles behalve leuk. Wanneer je in de buurt, op de vereniging of op school gepest wordt weet je wie de pester is. Op internet werkt dit anders, daar kun je ook door iemand gepest worden die je niet kent. Juist dit onbekende maakt het pesten via mail, chat en sms zo vervelend. Het hacken van e-mailaccounts, bedreigingen of het plaatsen van vervelende foto's zijn voorbeelden van digitaal pesten. Digitaal pesten kan op school, maar ook thuis gebeuren. De scheldwoorden, de beledigingen en de bedreigingen kunnen ervoor zorgen dat je je zelfs in je eigen huis niet meer veilig voelt.

2.2 Wat zijn de gevolgen van pesten?

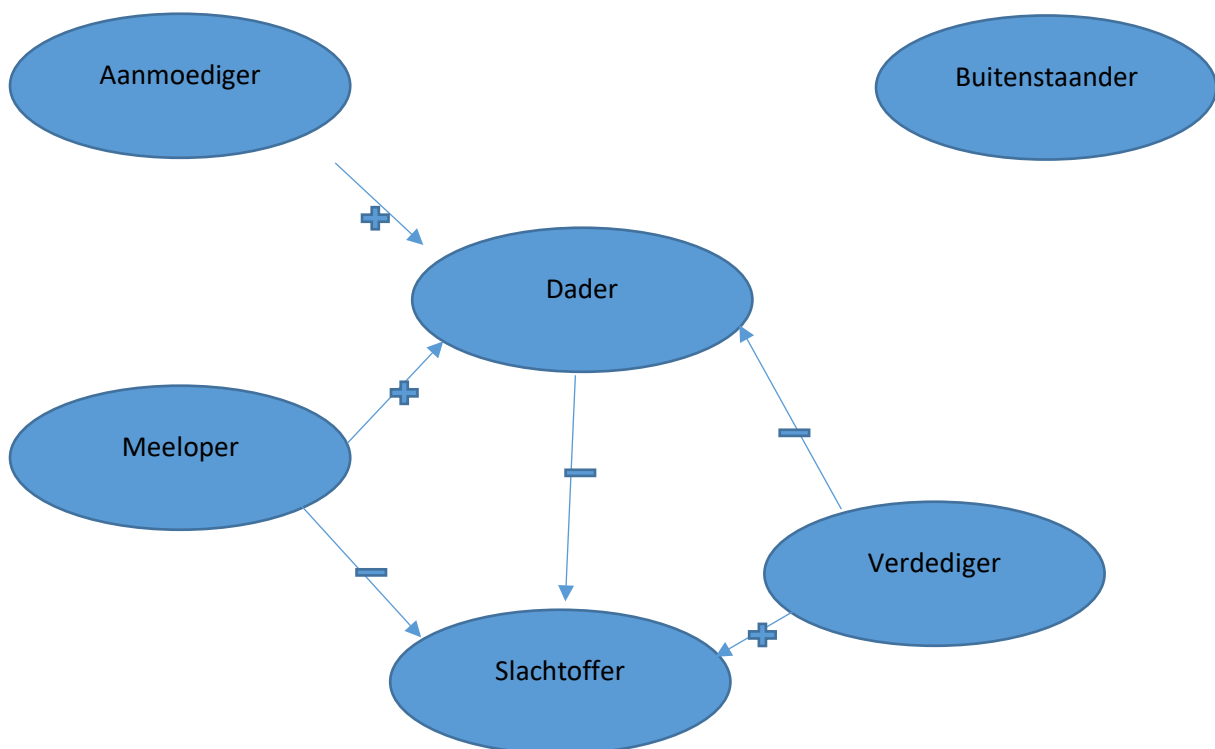
Veel kinderen die gepest worden voelen zich ongelukkig, ze zijn angstig, somber, hebben vaak last van fysieke klachten en kwaaltjes, staan geïsoleerd binnen de groep, hebben weinig vrienden, vermijden school of presteren gewoon slecht, en lijden soms zelfs aan waanideeën. Frits Goossens (2012) geeft aan dat ook op latere leeftijd gepest worden grote gevolgen kan hebben op vele terreinen: sociale, psychische, fysieke, fysiologische en zelfs psychiatrische problemen en slechte schoolprestaties.

Ook zijn er gevolgen voor de pester. Wanneer de pester in zijn gedrag niet gecorrigeerd wordt, loopt hij de kans om zijn pestgedrag voort te zetten op school, in clubverband, op zijn werk of in de maatschappij.

Het pesten heeft ook gevolgen voor de hele groep. De sfeer in de klas is negatief, dit betekent ook dat de resultaten die behaald worden door de groep niet optimaal zullen zijn.

2.3 De verschillende rollen in een groep

Als er wordt gepest, gebeurt het zelden dat er alleen daders en slachtoffers bij betrokken zijn. Vaak zijn er veel meer leerlingen aanwezig, die op een of andere manier invloed uitoefenen op het pesten. Uit observaties blijkt dat in driekwart van de gevallen toeschouwers een versterkende rol hadden bij het pesten door mee te doen of pesters aan te moedigen. Pesten is daarom een groepsproces, waarbij vaak verscheidene leerlingen betrokken zijn. Om pesten goed aan te pakken is het belangrijk te weten hoe groepsprocessen werken en kunnen bijdragen aan het ontstaan en in stand blijven van pesten. (Frits Goossens, 2012, p. 81)

Figuur 1 De rollen in het groepsproces van pesten (NB De plus (+) betekent een positieve relatie, de min (-) betekent een negatieve relatie.) (Frits Goossens, 2012, p. 82)

2.4 Signaleren

Een voorwaarde om pesten effectief te bestrijden is het tijdig signaleren. Vaak kunnen door middel van een goede observatie al bepaalde signalen van pestgedrag worden opgevangen. Wel is het zaak om goed alert te zijn en te blijven, omdat fysiek en verbaal pesten (slaan, schoppen, schelden) wel goed waarneembaar zijn, maar sociaal pesten (roddelen, buitensluiten) niet.

**Bijlage 1 geeft een uitgebreide lijst weer van de signalen, die wijzen op pestgedrag.
Gebruik voor signalering ook de Signaalkaart Pesten (bijlage 3)**

3 Wat de school doet om pesten te voorkomen

Het klimaat van de school

Onze school vindt een goed pedagogisch klimaat zeer belangrijk. Dat uit zich in aandacht voor normen en waarden die we vanuit de identiteit van de school belangrijk vinden.

Wij vinden de sfeer waarin een kind moet opgroeien van groot belang. Wij stellen daarom een vriendelijk en veilig klimaat, met orde en regelmaat, op prijs. Pas als het kind zich veilig voelt, kan het zich ontwikkelen.

Vanuit het Schoolplan (Actueel)

4.4 Sociale en maatschappelijke ontwikkeling

Onze school besteedt structureel en systematisch aandacht aan de sociale en maatschappelijke ontwikkeling van de leerlingen. We doen dit omdat we onze kinderen willen opvoeden tot verantwoorde burgers. Ze moeten goed voor zichzelf kunnen zorgen en goed kunnen omgaan met de mensen en de wereld om hen heen (dichtbij en verder weg).

4.5 Actief Burgerschap en Sociale Cohesie

Ten aanzien van Actief Burgerschap en Sociale cohesie hebben we allereerst de risico's van de omgeving in kaart gebracht. Op basis van de risico's hebben we vervolgens onze visie, onze doelen en ons aanbod vastgesteld. In onze visie is verwoordt dat we onze leerlingen willen toerusten voor een plaats in de maatschappij. Leerlingen maken ook nu al deel uit van de samenleving. Allereerst is kennis van belang, maar daar blijft het wat ons betreft niet bij. Wij vinden het belangrijk, dat onze leerlingen op een bewuste manier in het leven staan, waarbij ze niet alleen respect hebben voor anderen, maar ook naar anderen omzien. In de school leren wij leerlingen daarom goed samen te leven en samen te werken met anderen. Wij willen leerlingen kennis over en verantwoordelijkheidsbesef meegeven voor de samenleving.

Ons preventief beleid

Om pesten te voorkomen werken we aan een sociaal en veilig klimaat.

We hebben een werkgroep Sociaal Veilig klimaat, waarin de drie leden ook fungeren als Antipestcoördinator.

Deze werkgroep heeft tevens als doel om de sociale veiligheid van de leerlingen te monitoren. Dit gebeurt cyclus en er wordt gebruik gemaakt van ZIEN! De resultaten gaan we analyseren, wegen, we plannen acties in samenwerking met de IB-er, de leerkrachten voeren het uit en het wordt vervolgens geëvalueerd door het SVT en het MT. Tevens wordt er verantwoording afgelegd aan de directie en het bestuur.

Op het niveau van de leerkrachten is er een map beschikbaar op de L-schijf en tevens ook een aantal praktische handvatten en een stroomschema in een fysieke vorm, die bewaard worden in de klassenmap.

Hieronder staan alle maatregelen en activiteiten die ondernomen worden om pesten zoveel mogelijk te voorkomen.

1. *Tijdens de Bijbellessen en op andere momenten, die zich daarvoor lenen, wordt er gesproken over onze christelijke levensvisie, die verwoordt wordt door Jezus Christus zelf in Mattheüs 22:37-39 "En Jezus zeide tot hem: Gij zult liefhebben den Heere, uw God, met geheel uw hart, en met geheel uw ziel, en met geheel uw verstand. Dit is het eerste en het grote gebod. En het tweede aan dit gelijk, is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelfen."*

2. *Duidelijke, gevisualiseerde regels op school- en klassenniveau en op het plein. Deze worden aan het begin van het schooljaar in elke groep besproken. Ook worden er aan het begin van het jaar groepsregels gemaakt. Zie groepsmap op de L-schijf.*
3. *Door het inzetten van groepsvormende activiteiten (vooral) aan het begin van het schooljaar proberen we een positief groepsklimaat te creëren, waarin elk kind zich kan ontplooiën en een positief zelfbeeld kan ontwikkelen. Van belang is hierbij het vormen van groepsregels, die voldoen aan de hoofdregel ‘God liefhebben boven alles en onze naaste als onszelf’ en de daarop gebaseerde leefregels. Zie de uitleg op de L-schijf-sociale veiligheid-leefregels. Wanneer dit nodig is, maar zeker na elke vakantie wordt er opnieuw aandacht besteed aan een positief groepsklimaat.*
4. *De manier waarop we met kinderen omgaan als personeel.*
5. *De manier waarop we de kinderen bij de les betrekken, hen aanmoedigen, corrigeren e.d.*
6. *De manier waarop we het werken in de groep structureren.*
7. *Tijdens de ouderbezoeken komt altijd het contact met medeleerlingen en anderen ter sprake.*
8. *Aanbod lessen: we geven wekelijks een les sociale vaardigheden aan de hand van de methode Programma Alternatieve Denkstrategieën (PAD) op Cluster 4 en uit Leefstijl op het SBO.*
9. *Op het plein leren we kinderen om te gaan met de anderen. Hierbij hebben we het plein zo ingericht dat kinderen ook samen kunnen en moeten werken. Tevens worden de pauze voor- en nabesproken.*
10. *In oktober en maart wordt via de methode van ZIEN! Pestbeleving en Veiligheidsbeleving bij de leerlingen afgenomen.*
11. *Er wordt op Cluster 4 in de groepen 3 t/m 8 elke week een aantal pauzes een spel gespeeld onder begeleiding van een leerkracht. Dit gebeurt op het SBO indien het nodig is.*
12. *Aan het begin van elk schooljaar, in de derde week van september (de week tegen het pesten) wordt er in de groep aandacht besteed aan pesten.*
13. *De anti-pestcoördinatoren komen jaarlijks de groepen langs om iets te vertellen over hun werk in het kader van hun werk als vertrouwenspersoon, met daarbij de tak van het anti-pest-gebeuren.*
14. *Elke maand wordt er in de interne memo aandacht besteed aan de Leefregels. Dit is een aanzet om ervoor te zorgen dat er door klassen opnieuw aandacht besteed wordt aan de Leefregels.*

De “Signaalkaart_Pesten” (bijlage 6.3) kan een goed hulpmiddel zijn om een situatie goed in te schatten.

4 Wat de school doet als er gepest wordt

Mocht er sprake zijn van een situatie waarin gepest wordt, dan volgen wij de 'Vijf sporen' aanpak:

- 1. De verantwoordelijkheid van de school/leerkrachten.*
De leerkracht/ouder/leerling meldt een incident bij de leerkracht of de anti-pestcoördinator. Er wordt een notitie gemaakt op 'tijdelijk op server – pesters en slachtoffers' bij de gepeste en de pestende leerling..
- 2. Steun bieden aan de leerling die gepest wordt.*
Er wordt altijd individueel met de leerling gepraat, zodat de leerling zijn verhaal kan doen en de leerkracht in kan schatten of er sprake is van pesten. De leerling wordt altijd serieus genomen.
Zorgen dat het kind zich veilig voelt; uitleggen wat jij als leerkracht gaat doen om het pesten te stoppen.
Met het kind wordt overlegd over mogelijke oplossingen.
Samen met het kind wordt er gewerkt aan oplossingen.
Indien het wenselijk is, moet er voor gezorgd worden dat het kind deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld een sociale vaardigheidstraining om weerbaar te worden.
- 3. Steun bieden aan het kind dat zelf pest.*
Er wordt altijd individueel met de leerling gepraat, zodat de leerling zijn verhaal kan doen en de leerkracht in kan schatten of er sprake is van pesten.
Als er sprake is van pesten moet met het kind besproken worden wat pesten voor een ander betekent.
Het kind moet ook geholpen worden om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere kinderen.
Vervolgens het kind helpen om zich aan regels en afspraken te houden.
Stel grenzen en verbind daar consequenties aan.
Zorgen voor follow-up gesprekken.
Indien het wenselijk is, moet er voor gezorgd worden dat het kind deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld een sociale vaardigheidstraining om je te leren beheersen.
- 4. De ouders van het gepeste en het pestende kind steunen.*
De leerkracht meldt in het geval van pesten dit altijd aan de ouders van de gepeste en de pestende leerling en bespreekt de te volgen maatregelen.
Informatie en advies geven over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt.
Zo nodig ouders doorverwijzen naar deskundige ondersteuning.
- 5. De middengroep (de rest van de klas) betrekken bij de oplossingen van het pestprobleem.*
De leerlingen kunnen altijd peestsituaties melden bij de leerkracht/anti-pestcoördinator.
Als er gepest wordt, dan met de kinderen praten over pesten en over hun eigen rol daarbij.
Met de kinderen overleggen over mogelijke oplossingen en over wat ze zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen.
Samen met de kinderen werken aan oplossingen, waarbij ze zelf een actieve rol spelen.

Deze aanpak moet systematisch zijn; er moet steeds op terug gekomen worden. Tijdens de groeps- en leerlingenbesprekingen zal dit genoemd worden.

Sanctiebeleid pesten

Gedrag	Sanctie	Door wie?
Enmalig geconstateerd pestgedrag	Gesprek over omgangsregels. Ingaan op eventuele sancties.	Leerkracht
Pesten blijft doorgaan	Straffend gesprek, Gesprek met ouders over pesten, telefonisch of op ouderbezoek.	Leerkracht
Pesten blijft toch doorgaan	Gesprek met ouders/verzorgers op school.	Leerkracht in overleg met zorgcoördinator
Negatief gedrag blijft gehandhaafd	Gesprek met ouders/verzorgers Eventueel maatregelen...	Leerkracht / zorgcoördinator / indien nodig directeur

5 Ouderbetrokkenheid

Ouders

1. De leerkracht gaat jaarlijks op ouderbezoek of heeft telefonisch overleg met alle ouders over hun leerlingen. Tevens zijn er 2 contactavonden op school, waarvan de meeste ouders gebruik maken. Tijdens de contactmomenten met de ouders wordt er altijd gevraagd naar het welzijn van de kinderen. Zo nodig wordt er contact opgenomen met de ouders.
2. In de schoolgids is ook aandacht besteedt aan Pesten en worden ouders opgeroepen om contact met de school op te nemen als zij weten of vermoeden dat er kinderen gepest worden. De naam en de functie van de anti-pestcoördinator staan daar ook genoemd.
3. Op de schoolgegevens, die elk jaar worden meegegeven staat ook de functie van de anti-pestcoördinator vermeld, zodat alle ouders daarvan af weten.
4. Bij de brief, die aan het begin van het nieuwe schooljaar meegegeven wordt door de leerkrachten, is het volgende opgenomen:
'Merkt u bijvoorbeeld dat uw kind geplaagd / gepest wordt, meldt dit dan direct! Ook als u verneemt dat er andere kinderen gepest worden, dan zouden we dat graag willen weten.'
5. Zo nodig worden er ook in de nieuwsbrief of de weekbrieven aandacht besteed aan dit onderwerp.
6. Ouders kunnen altijd contact opnemen met de anti-pestcoördinator om situaties of zorgen te bespreken.

6 Achtergrondinformatie

Literatuur over Pesten

Spellen m.b.t Pesten en sociale vaardigheden

De Coole Kikker
(Het sociale vaardigheden kwartet spel)

Drs. Anne Kooijman

Omgaan met conflicten
(kwartet spel)

Pluk een roos, Kwintessens

Stop denk doe-spel
(spel over omgaan met conflicten)

Pluk een roos, Kwintessens

Kikkerbecool
(goede manieren/omgaan met pesten en plagen/sociale vaardigheden/opkomen voor jezelf)

Drs. Anne D. Kooijman

Boeken en spellen staan in de kast in het kamertje

Handige websites

www.pestweb.nl

www.primamethode.nl

www.mijnkindonline.nl

www.pestenislaf.nl

www.oudersonline.nl

www.pestenislaf.nl

www.ouders.net

<http://pesten.startpagina.nl>

www.kidstegengeweld.nl

www.sociaalemotioneel.nl

<https://www.tele2.nl/mobiel/telefoons/kinderen/>

7 Bijlagen

Bijlage 1

Pesten herkennen in jouw klas

Bron: www.pestweb.nl

Gepest kind

- Blauwe plekken.
- Spullen die "kapot" gaan.
- Zij lijken geen vrienden te hebben, zijn vaak alleen.
- Zij worden als laatste gekozen.
- Ze worden nooit uitgenodigd voor een verjaardag, het kind wil zijn verjaardag niet vieren of andere kinderen gaan niet in op de uitnodiging om op zijn/ haar verjaardagsfeestje te komen.
- Geen zin om naar school te gaan.
- Het verliezen van belangstelling voor schoolse taken.
- Ze proberen dicht bij de leerkracht te blijven.
- Angstig en onzeker.
- Zij zien er bang, neerslachtig en huilerig uit.
- Verminderde schoolresultaten.
- Overdreven clownesk gedrag.
- Afkoopgedrag; geld/snoep of het maken van huiswerk voor anderen.
- Het kind gaat niet graag meer naar club, de zondagschool, het koor of muzieklles.
- Andere kinderen uit jouw klas kunnen ook signalen geven dat een kind gepest wordt. Ze vertellen bijvoorbeeld dat een kind zit te huilen, niet mee mag doen of altijd alleen staat in de pauze.

Pester

- Opvallend positief zelfbeeld.
- Weinig invoelingsvermogen en tegendraads.
- Vaste groep vrienden.
- Het kind roddelt vaak en zegt lelijke dingen over andere kinderen.
- Opvallend agressief.

De groep

- Je krijgt er de vingers niet achter.
- Slechte sfeer.
- Slechte motivatie.
- Weinig hulp aan elkaar.
- Veel onderlinge concurrentie.
- Het kind vertelt niet meer zoveel over school.
- Het kind gaat met minder plezier naar school.
- Het kind loopt met onvrede over het spelen op het plein rond.
- Er gaat plotseling een kind van school af, zonder dat hier een duidelijke reden voor is.
- Het kind wil niet meer naar school worden gebracht of juist wel dat het gebeurt, zonder dat het bij de leeftijd past.
- Het kind is bang geworden om zich bij de groep te voegen.
- Het kind vertelt verhalen over grapjes die met klasgenoten uitgehaald zijn.
- Het kind ontwijkt vragen over school, terwijl hij dat eerst niet deed.

Signaalkaart pesten: de 6 pest-alerts!

1 Let op vluchtgedrag

2 Kijk naar rol-vastheid

3 Let op signaalgedragingen

4 Er is geen schuldgevoel of verzoening

5 Het is fysiek grensoverschrijdend

6 Herhaald plagen is pesten

Tip

- 1 Weg met vooroordelen**
Alle kinderen kunnen slachtoffer zijn van pesten, dus weg met vooroordelen dat alleen de kneusjes gepest worden. Ook de jongen die goed kan sporten of het meisje dat populair is, kan slachtoffer zijn van pesten. Het standaardprofiel van een slachtoffer of dader bestaat niet!
- 2 Neem signalen serieus**
Als kinderen aangeven dat ze gepest worden of wanneer ouders hiervan melding maken in school, neem deze signalen dan serieus. Ook al heb je het pesten niet kunnen waarnemen, het betekent niet dat er niet gepest wordt. Het is voor kinderen vaak lastig om toe te geven dat ze gepest worden, dus elk signaal moet serieus genomen worden. Bovendien kan pesten zo subtiel zijn dat slechts weinig leerlingen het waarnemen, daardoor kan het lijken dat het niet voorkomt.
- 3 Doe onderzoekjes en testjes**
Kinderen weten vaak goed wie door wie gepest wordt in de klas. Je kunt kleine onderzoekjes en testjes doen om er achter te komen wat kinderen weten. Natuurlijk kan het beeld dat kinderen hebben vertekend zijn, maar het kan goede aanwijzingen bevatten.

Bijlage 3

Analyseformulier 'pesten in kaart brengen'

Groep	Datum
Naam van de pester	
Naam gepeste leerling	
Overige betrokkene(n) (meelopers, aanmoedigers, steunbetuigers)	
Korte beschrijving van de pestsituatie	
Ondernomen stappen (gesprek pester + gepeste + etc..)	
Gemaakte afspraken	
Is dit doorgegeven aan een anti-pestcoördinator? Ja / nee	